

Parasieten en poetsen

Jeuk is erger dan pijn, zeggen ze. Jeuk hebben en niet kunnen krabben, is nog veel erger!!! Ook onderwater hebben de dieren last van jeuk. Vaak wordt die jeuk door parasieten veroorzaakt. De dieren doen echt alles om het probleem op te lossen.

Een leuk voorbeeld is de manatee in Florida. Die heeft last van algengroei op zijn gevoelige huid. De zeekoe heeft gelukkig 'flippers' om te krabben. Maar andere waterdieren, zoals vissen, hebben geen ledematen, hoe gaan zij van hun jeuk afkomen?

IN DE RIJ Vooral op de koraalriffen in warme wateren zijn overal poetsstations te vinden, waar speciale poetsvisjes hun diensten aanbieden. Vaak staan de vissen in de rij te wachten. Het is een interessant schouwspel om waar te nemen, maar foto's maken is niet makkelijk. De slimme vissen houden altijd een afstand, die net buiten het flitsbereik valt van circa een meter.

En trucs, ze helpen niet. Bij de agressieve uitval schieten ze weg. De geduldige houding om

ze lekker aan de fotograaf te laten wennen werkt ook niet. De vissen hebben immers de hele dag de tijd... Pas in Oman, een half jaartje geleden, lukte het om wat aardige poetsopnames te maken.

MURENE De murene is nog het meest dankbare foto-object. De vis gaat nergens heen en heeft bijna altijd poetsvissen of poetsgarnalen om hem heen, waar hij gezellig mee samenwoont. Door de jaren heen zijn er de nodige opnames van murenes met poetsdieren verzameld.

Een van de lievelingsfoto's is de kleine murene van Bali met een grote kappersgarnaal in zijn bek. Gevonden tijdens een nachtduik in de Pa-

dangbai. Het duurde maar even. Maar wel een paar foto's kunnen nemen. En in Oman op een stukje koraal op 18 meter, twee murenes. De eerste had twee knalrode poetsgarnalen. De *Lysmata debelius* met prachtige witte tentakels, waarop goed is scherp te stellen. Misschien is het wel een van de mooiste poetsgarnalen!

GROTE VISSEN De grote vissen zoals haaien en mantas hebben dezelfde (jeuk)problemen. Ze hebben wel vaak remoras bij zich die poetsdiensten verrichten. De foto van de citroenhaai met de zuignapvissen die de open bek en kieuwspleten in en uit zwemmen spreekt boekdelen. De citroenhaai, die normaal altijd zwemt, gaat dan speciaal op het zand liggen. Dit is het

Kogelvis, Cebu

Keizersvis

Manta's bij poetsstation

Netmurene met poetsvissen bij Oman

Batfish bij Raja Ampat

Citroenhaal met remora's

Algen op de rug van een manatee

Poetsvisjes bij Cebu

Een sweetlip laat zich oetsen

Citroenhaal laat zich liggend behandelen

Verpleegsterhaai op Statia met klein poetsvisje op de flank

signaal voor de vissen dat ze veilig hun werk kunnen doen, het poetsen is belangrijker dan eten. Wat normaal een prooi zou zijn, wordt dan getolereerd in de meest intieme plekjes.

Juist bij hoogzwangere citroenhaaien zijn veel remorras te vinden. Deze haaiensoort is oovivipaar, de eieren komen uit in de buikholte en zo lijkt het of er levende haaitjes worden geboren. Daarbij komt misschien wel veel afval vrij, wat de remorras weer opruimen. Een andere verklaring is er nog niet. Bij de Bahamas veel haaien met parasieten. Niet makkelijk om een foto van te maken. Toch een opname met een duidelijke parasiet in de kieuwspleet.

BLENDEN De manta's worden ook vaak vergezeld van zuignapvissen, maar het beste zijn ze te fotograferen bij een poetsstation. Daar loont het om rustig te blijven liggen en één te worden met de omgeving (te 'blenden'). Op Raja Ampat voor het eerst manta's, die blijven stilhangen. De rifvisjes weten dit signaal en

Parasieten op de huid van een snotolf

komen meteen naar de enorme duivelsroggen toe. De vissen kunnen wel 5 a 6 meter worden, de kleine vlindervisjes verdwalen zowat in het enorme dier.

Een vertederende opname is van een manatee in Florida. Dat is ook een groot beest, maar het heeft wel een poot, een soort flipper, waar hij lekker mee kan krabben. Ze schuren ook wel aan palen of de ankerlijn. Op Statia, St. Eustatius dus, verpleegstershaaien die liggen te rusten onder de rotsen. Pas later op de foto minuscule kleine poetsvisjes te zien. Een zoals de Duitse burens zeggen, aha Erlebnis. Ze liggen niet alleen te rusten, ze worden nog gepeetst ook.

Een voorbeeld wat er gebeurt als het misgaat is een klein visje op St Eustatius met een enorme parasiet op zijn kop. Daar is uit onderzoek bekend dat speciale vissoorten hun eigen parasiet hebben. Daar ben je als vis dan lekker mee. Hij keek de fotograaf in ieder geval aan met zoiets van: help me nou. Maar meer dan foto's maken was niet mogelijk.

NEDERLAND In Nederland is de snotolf een bekende vis. Hij komt in Nederland voor tijdens de paartijd. Hij blijft hier om zijn eieren te bewaken en zwemt dan relatief weinig. Na een paar weken zitten ze al gauw vol met parasieten, die zich in de slijmerige huid boren. De uitsteeksels, die duidelijk te zien zijn, zijn de voorplantingsorganen. Soms raken ze zelfs begroeid met algen, wat een raar gezicht is.

Tot voor kort eigenlijk niet echt bekend dat naaktslakken ook parasieten hebben. Jaren geleden echter al eens een foto gemaakt van een klein naaktslakje, een wrattig tipje (Ja-

Murene met poetsgarnaal nummer 1...

...nummer 2...

... en nummer 3

Mond op voor een behandeling

Murene's worden soms ook door kleine poetsvisjes vergezeld

Twee bloedzuigertjes op de bovenlip van een barracuda

nolus hyalinus). Na een publicatie vertelde bioloog Godfried van Moorsel dat er twee rode stipjes te zien zijn op het diertje en dat dat parasieten zijn.

BIOLOGISCHE WERKGROEP De Biologische Werkgroep heeft ook een weekeinde gehouden met als thema parasieten in Nederland. En of de deelnemers maar een foto met dat thema wilden inzenden. De keus viel niet op de snotolf en dat ene slakje. De vorige zomer waren er slakjes bij de Zeelandbrug gesignaleerd waarop ook kleine gekleurde bolletjes te zien waren. Deze foto's werden weer door Van Moorsel beloond met een 'eerste waarneming', zo heet dat bij de biologen. Het was niet bekend dat deze slak, de gekroonde ringsprietlak, (*Facelina auriculata*) ook parasietjes had.

De bijeenkomst leverde meer op. Het feit bijvoorbeeld dat het blauwtipje ook vaak parasietjes heeft. En ja hoor, bij het (direct) door de foto's op de laptop 'browsen' zijn ze duidelijk te zien. Maar het moet wel eerst bekend zijn...

Auriculata met parasieten

BLOEDZUIGER Op Statia ook een barracuda, met twee bloedzuigers op zijn snuit. Hij hing bij een poetsstation, anders zou er niet makkelijk een foto gemaakt kunnen zijn. Maar niet alleen in de tropen, maar ook in Nederland zijn er bloedzuigers. Alleen hier zijn ze te vinden in het zoete water. In de Maasplassen in Limburg bijvoorbeeld. Was de avond voor de duik verteld.

Die volgende dag aan het einde van de duik en wat ondieper ligt er ineens een dood zoetwaterkreeftje. Maar meegenomen naar het ondiepe, beter voor het luchtverbruik. Door de zoeker van de kamera was iets zag ik iets bewegends te zien, maar wat? Iedere keer verdween het onder het kreeftje. Maar draaien en draaien, totdat ineens een lang dun ding tevoorschijn kwam dat enorm beweeglijk was. Aha, een bloedzuiger dus. Bekend van de foto's van de avond ervoor. Het ding wilde maar niet stil zitten, dus maar veel foto's gemaakt, in de hoop dat er een scherpe bij zou zitten.

OORKWALLEN En tot slot: tijdens de paartijd van de sepia's zijn veel oorkwallen met gekleurde bolletjes erin waargenomen. Op 'scherp' gezet door de waarnemingen van de Biologische Werkgroep blijken het vlokreeftjes te zijn. Volgens Peter van Bragt was dat bekend en te lezen op de website van Natuurbericht, <http://www.natuurbericht.nl/?id=6436&q=kwalvlo> Alleen: deze opnamen zijn niet op een oorkwal. In de oren in de oorkwal zijn voortplantingsorganen en de kwalvlo eet die juist. Hij eet zich een weg door de kwal heen. Dat maakt het ook moeilijk fotograferen, want de kamera stelt scherp op de kwal, dus niet op de vlo.

Bloedzuiger op dood kreeftje

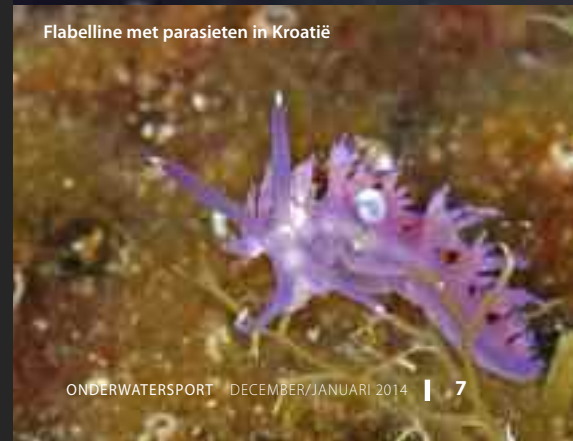
Vis met parasiet, Raja Ampat

Vis met parasiet

Kwalvlo

Flabelline met parasieten in Kroatië